

perfil

En Vicenç Fiol va néixer tan al nord de l'Alt Empordà que uns quilòmetres més i canvia d'Estat, de comarca i, potser, de llengua. En Josep, el seu pare, havia nascut en un mas pobre i apartat de Baget. La família va anar escampant-se pel nord de l'Alt Empordà i per les terres del Rosselló a mesura que els nois creixien. La mare d'en Vicenç es deia Caterina Navarra i va néixer a Espolla. En Vicenç ho va fer a la Jonquera, l'any 1938. «El 1937, el meu

Vicenç Fiol, capellà obrer

XAVIER CORTADELLAS > TEXT

EDUARD PUNSET > FOTO

ABANS QUE EN VICENÇ, HAVIA NASCUT EN JOSEP. Després van venir en Jaume i l'Adela. Però en Josep tenia asma i el pare, que es guanyava la vida a Recasens, carbonant i portant suros quan arribava el temps de la pela, va pensar que en Vicenç podria ajudar-lo.

Això era a la segona meitat dels quaranta; en Vicenç devia tenir vuit o nou anys. De petit, doncs, carbonava i passava setmanes senceres als boscos de Recasens, treballant i dormint amb el pare. «I allò que diuen de la fe del carboner?», li preguntem. «A casa, més aviat no gaire. Religiosament, el meu pare era molt indiferent. Molt de tant en tant, la meua mare anava a missa». Van ser el mestre i el rector de la Jonquera –«les forces vives», tal com ens diu– els que van pensar que era una llàstima que aquell noi tan espavilat faltés tantes vegades a col·legi. «Sembla que me'n sortia bastant bé», diu en Vicenç en veu baixa. Van aconseguir que entrés al seminari, però en Josep Fiol, el pare, no s'ho va agafar gaire bé, perquè va perdre l'únic ajudant de què disposava. Aquell mestre es deia Jesús Mercader, venia de Barcelona i havia estat depurat a causa de les seves simpaties republicanes. «Era un bon mestre», diu. El rector es deia Joan Serra,

com el bandoler d'en Lluís Llach.

Quan va arribar al seminari, en Vicenç era un ocell de bosc; al cap de poc, era un ocell perdut: «No tenia ni idea d'on anava». Tancats a la mateixa gàbia del seu curs hi havia en Pep Collelldemont, en Mateu Valls o l'Amat Calvet. En total, llavors hi havia uns tres-cents seminaristes com ell, «tots ensotànats». A les classes, puntuaven sobre deu: «D'entrada, el deu el tenia tothom: et treien un punt per cada falta que feies». Com el carnet amb punts, però sense cotxe.

Malgrat tot, avui en Vicenç té un bon record d'aquells anys, encara que no entenia i continua sense entendre per què havien de callar tant, per què havien d'anar sempre en fila, per què havien de creure sempre. Tota la vida que ha tingut problemes de disciplina: va tenir-ne en els seus anys al seminari, durant molt de temps amb

Quan va arribar al seminari, en Vicenç era un ocell de bosc; al cap de poc, era un ocell perdut. No tenia ni idea d'on anava

Molt més enllà del culte

«Hem fet una Església de clergues, massa fonamentada en el culte», diu en Vicenç. «Així és com funciona», li contesto. «Sembla que el gran drama sigui que no hi ha clergues, sembla que hem de resar perquè n'hi hagi més, però l'Església som tots, no pas només els clergues. Em fa l'efecte que, tal com la teníem entesa, la figura del capellà s'ha esgotat: s'hauria d'inventar una altra fórmula». La fórmula, és clar, en Vicenç no la té. El sento com parla de la necessitat de comptar amb els seglars, amb els joves –«que estan completament allunyats de l'Església»– i també, naturalment, amb les dones –«que podrien fer de capellans perfectament»–. Hi ha un moment en què es desmarca d'aquells capellans integristes que surten de seminaris com el de Toledo: «Em penso que no hi tinc res en comú, el seu Crist no és el meu». Després, parla de les classes que fa a Girona amb l'Akan, per als immigrants més desfavorits; de la feina a la Comissió de Solidaritat Nord-Sud, a l'Agenda Llatinoamericana, a la revista digital Emporion de Torroella de Montgrí; del Fòrum Joan Alsina, del qual és un dels representants... «El missatge cristià és fer un món nou, més just, diferent. L'Església, però, continua preocupada pel culte, continua encara amoïnada per poder arribar a tot arreu. Avui, hi ha capellans que tenen quinze parròquies al seu càrrec. Què vols que puguin fer? Com poden sortir-se'n? Hi ha tanta falta de capellans que, a vegades, em diuen que voldrien que me n'anés a una parròquia més grossa. Però no vull anar-me'n: la gent que ve a la parròquia solen ser grans. És gent que ha vingut tota la vida, gent que ha estat disposada a col·laborar sempre, gent que s'ha anat fent gran amb nosaltres. I ara els he de d'abandonar en nom de l'eficàcia? Em semblaria injust. Vull continuar estant amb aquesta gent. És el que he volgut fer sempre».

diferents bisbes, també amb la policia franquista i amb bona part dels poders fàctics de les parròquies on l'enviaven. És avui que fa tot l'efecte que de problemes ja no en té tants. Però no us confongueu: deu ser que el món ha canviat, perquè en Vicenç és d'aquells que no es conformen amb poc, d'aquells que volen deixar testimoni i que no canvien.

Una altra Església

Quan l'hivern tot just s'acosta, l'hem anat a veure a la rectoria d'Ullà, on viu des de fa més de trenta anys. Però tornem un altre cop als cinquanta. L'Església dels primers anys d'en Vicenç «era molt resclosida». Van ser personatges com el doctor Estela els que van obrir les portes del seminari. En Vicenç i els que pensaven com ell van encarregar-se d'enderrocar els envans, d'obrir les finestres i de fer el pas prou gros per tal de poder arribar a la gent que n'havia quedat fora: «Deien que el gran drama del segle xx era que l'Església havia perdut la classe obrera. Jo ho he negat sempre: l'Església no ha tingut mai els obrers al costat».

Sigui com sigui, cap al final dels cinquanta, en el seminari van començar a bufar aires nous que venien de França. Van arribar la JOC, per al jovent, i l'HOAC, per als obrers; van sorgir els primers capellans i els primers seminaristes compromesos. En Vicenç Fiol, naturalment hi era: «Uns quants vam pensar que es podia fer una altra Església». De moment, llegien Teilhard de Chardin, jesuïta, teòleg i filòsof; s'interessaven pel que escrivia el dominic Yves Congar, pel que els arribava del també jesuïta Jean Daniélou. Llavors Gilbert Cesbron va publicar *Los santos van al infierno*, sobre els capellans obrers, i la novel·la va fer forat. L'any 1961, en Vicenç va sortir del seminari i va ser ordenat capellà. Començava a tenir clar cap on anava: «A França, els capellans obrers volien evangelitzar el món de treball; a Catalunya, la idea ha estat sempre anar al treball i ser un treballador més, un de tants a la colla».

Un vicari amb problemes

La primera parròquia del vicari Fiol va ser Tordera. Arribar i moldre. Només d'instal·lar-s'hi va començar a tenir conflictes amb els responsables de la fàbrica Fibracolor: «Jo no hi treballava, però cada vegada que hi havia una protesta me'n feien responsable». Un dia, l'empresa va acomiadar més de setanta treballadors, en Vicenç en va parlar a l'homilia i els dirigents de la fàbrica van anar a queixar-se'n al bisbe Cartaïà, acompanyats pel rector de Tordera. Feia onze mesos que ell hi havia arribat; dies després, on va arribar va ser a Caldes. Tot just si tenia 23 anys, i «un capellà de 23 anys els va fer por».

A Caldes, el rector tenia ordres de passar cada quinze dies un informe del seu nou vicari al bisbat. «Però era un bon home: m'ho va acabar explicant tot i va afegir que no pensava enviar cap informe més». De Caldes, en Vicenç va anar a la parròquia de Sant Pere de Figueres. Havien passat dos anys.

Com qualsevol altra població fronterera, al començament del seixanta Figueres era plena de militars i de policies. Com era d'esperar, en Vicenç hi va tenir nous problemes. Onze mesos més tard, el bisbe va atipar-se'n i el va enviar a l'Aveyron, al bisbat de Rodez: «A França hi havia força més capellans obrers i estaven força més avançats: potser es va pensar que aquell ambient m'engrescaria i que acabaria quedant-m'hi». No sabrem mai si el bisbe va pensar això, però, si ho va pensar, va equivocar-se. Un any després, cansat d'estar tan lluny de casa, en Vicenç Fiol va tornar a la Jonquera. «No em volien

*Què vol dir la capacitat
de convocatòria d'un capellà
si el capellà no està amb el poble?*

a cap parròquia; vaig haver d'estar uns mesos esperant-me a casa». Deien que era un capellà comunista: «aquest estigma el vaig portar durant molts anys.»

Després d'uns quants estira-i-arronses, un dia el bisbe va obligar el rector de Palafrugell a acceptar en Vicenç a la parròquia. S'hi va quedar cinc anys.

Capellans sense paga

Avui, a Catalunya, hi ha una trentena de capellans obrers. A Girona, a més d'en Vicenç, hi ha en Sendo Darnés, que té les rectories de Serra, Gualta i Fontanilles. És clar que hi ha hagut molts altres capellans que també han treballat, però sempre ha estat a temps parcial: «Nosaltres hem renunciat a la paga de l'Estat, hem viscut del nostre treball i hem compaginat la feina d'obrer amb la de capellà». A mitjan anys seixanta, semblava que altres capellans es decidirien també per fer el mateix pas. Es trobaven tot sovint, discutien i van acabar arribant a la conclusió que volien ser obrers. Van anar a dir-ho al bisbe Jubany. «Ja m'ho pensaré», els va contestar. Al cap d'un any, encara s'ho rumiava. En Sendo i en Vicenç van dir prou. Cansats d'esperar, van posar-se a treballar sense el seu permís en una petita empresa auxiliar del suro. Al bisbe això no li va agradar. «Nosaltres només demanàvem que ens donés una parròquia, que ens fes un racó». Al final, el van convèncer. Va enviar-los a Regincós, on hi van estar anys. «Després, vaig anar a Ullà».

Per desautoritzar-los, hi havia capellans que deien que no tindrien temps de dedicar-se a l'Església. «Però això és un sofisma. Jo he treballat molt. Què vol dir la capacitat

de convocatòria d'un capellà si el capellà no està amb el poble?». L'any 2003, en Vicenç va jubilar-se. «He estat trenta-cinc anys cotitzant a la Seguretat Social». Primer, va treballar en aquella empresa de Palafrugell relacionada amb el suro. Poc temps després, va aprendre a fer de planxista a la planxisteria Empordà de la Bisbal, amb en Plàcid Fernández i en Josep Ros. «Com a mínim, vaig estar-hi quatre o cinc anys». Més tard, va muntar la cooperativa Sant Cristòfol de la Bisbal amb en Plàcid i altres treballadors. «Però la cooperativa va anar massa bé: era un bon negoci i jo tenia una altra idea. Vaig estar-hi molts anys, però al final vaig marxar-ne i vaig anar a treballar a Palafrugell».

Fa temps que tant en Vicenç Fiol com en Sendo Darnés han estat acceptats com uns capellans més. Fa temps, també, que són els dos únics capellans obrers de la diòcesi: «Malauradament, tot això s'acabarà amb nosaltres. Em sembla, però, que el que hem fet ha servit perquè molta gent que no era o que no és de missa s'adonés que una altra Església és possible». «I, de veritat, continues pensant que és possible?», li preguntem. «Em sembla que sí, però hauríem de deixar clar que l'Església no és el Vaticà o el bisbat, sinó que és tota aquella gent que creu que el món ha de ser més fratern i més just i més lliure. Et sembla que hem fracassat? Jo diria que aquesta Església hi és, però que és molt difusa, perquè no tenim institucions, perquè no tenim llocs, ni tenim res. Però estic convençut que estem en comunió amb molta gent que pensa com nosaltres. Al món, avui, hi ha molts creients sense església».

Xavier Cortadellas és professor

A França, els capellans obrers volien evangelitzar el món del treball; a Catalunya, la idea ha estat sempre ser un treballador més, un de tants a la colla